

Д В А Е Т А П И У П А

/Спроба огляду повстання і дій УПА в період німецької окупації/

I. Генеза і традиція УПА

Говорити про Українську Повстанчу Армію /УПА/ – значить, говорити про переривну збройну боротьбу українського народу та його національно-революнт змагання в ім'я Української Самостійної Соборної Держави.

Етнал першої світової війни був для України трагічний. Молода держава повстала на провеси 1917 р. на руїнах Росії і 1918 р. на руїнах Австрії, в ялася в дипломатичній грі аліантів і центральних держав, виснажилася бою на чотири фронти /чотирикутник смерті/ і, ослаблена внутрішніми мідіями партій, впала, ставши поневоленою. Її долю припечатували умови, догокати без її волі і участі. Україна була європейською країною /40 млн кв. км, 930 тисячах кв. км/, одиновою, яку поминули вільзонівські точки. Україна впа та не скорилася ні на коліна перед окупантом не стала.

Здавалося тільки, – вороги в це повірили, – що останній постріл українськ повстанця осінню 1923 р. буде останнім салютом волі і праву жити самостійно.

Але ж заглибоко пустила в душу українця своє коріння предківська честь і слава. Спадкоємці боротьби за славу Володимирового Тризуба, за заповіт дітяк князя Мономаха, пересмці державно-творчої спадщини Хмельницького, Мазепи, Ше ченка, Франка, Петлюри окупантську дійсність заперечили. Заперечили її Слово, а головне – заперечили її чином. Зродилися Ідея і Чин України.

Український національно-революційний /підпільно-збройний/ рух 20-их -их років цього сторіччя, спрямований цим разом проти червоної Москви програмової і бундичної Польщі, освятилися кров'ю найкращих синів Ук смертю найбільшої Постаті визвольного руху цього часу, його засно відника полк. Євгена Коновальця, вбитого більшовицькою агентурою 22. у Роттердамі, атентат на Головного Отамана Військ Української Народн білки, доконаний більшовицьким агентом 25.5 1926 р. в Парижі, московськ -процес членів Силки Визволення України /академік Бфремов/ в 1930 р. нові, постріл революціонерів Демика на московсько-більшовицького консу вості 1933 р. і мацейка на міністра Перацкого в Варшаві 1934 р., монстр-ц, Бандери і товаришів у Львові і Варшаві 1935 р., смерть революціонерів Вл і Данилишина на шибениці у Львові 1932 р., тюрми, заслання, Сибір, виселення на Східних Українських Землях 1933 р., паціфікації і концентрації табо /Соловки, Береза – передвісники німецьких конц-лагерів/ – це довгий і терни шлях українського революціонера-повстанця, це луна його непокірного слова і твердий звук його зброї.

Авдитра Гітлера з Польщею в 1939 р. минула вправді, в "опікунчі" лабет стійсько-сталінського хизака, чи як він себе називає, "старшого слов'янськ брата", решту українських земель /на цілих 21 місяців/ та водночас відкр ред українством нові обрії східно-європейських конфліктів, природно виш вчих з рації апетиту Гітлера на марш Берлін – Багдад і Сталіна Москва рид, а то й далі.

Тож коли марш номер один /нах Остен/ почав реалізуватися, то після "пе- респацериування" Гітлера по Західній, Південно-Східній та Беревній Європі стал ясним, що прийшов рідкий в історії момент для поневолених Берліном і Москвою народів – брати свою долю в свої власні руки і творити її самі.

В момент зудару двох збройних імперіалізмів, пангерманського і панрусськ /на-червоно перефарбована Москва/, імперіалізмів, до-білого розпалених внут шньою системою тоталітаризмів, диктатури і тиранії над народами і людиною, національної нетерпимости, ексклюзивности та фізичного винищування підбитих, гарбаних і поневолених не племен, а державних колись націй, – питання вис ной боротьби поневолених і експлуатованих народів тої частини Європи ст часним в усіх своїй ширині і глибині.

Ми всі знаємо добре політику Німеччини супроти всього, що ненімецьке. "В Європі", слава Богу, за нами, і над цим довго розводитися зайво. Зараз виручають нас у тому большевики, забуваючи, зрештою, як то вони в період своїх фліртів з гестапівською потворою милітаризували її своїм збіжкам і нафтою, висотуючи останні соки з жил закріпощеного колегосишника і робітника.

Серед різних народів Східної, Середньої та Південно-Східної Європи, запаних до воза гітлерівської Німеччини - фінів, естонців, латишів, литовців, поляків, румунів, болгарів, мадярів, словаків, чехів, сербів, хорватів, словінців - українці без огляду на своє геополітичне положення /шлях до Чорного моря, Кавказу, Індії/ наземні і підземні багатства /найдомкудніше відчули батога німецької політики/

Український народ в особах своїх найчільніших представників краю і еміграції проголосив Самостійну Українську Державу в день 30-го червня 1941 р. - в той день, коли почався дев'ятий день німецько-радянської війни. Відповіддю на цей акт арештування, вивезення і ув'язнення цілого ряду /около 300 осіб/ провідників м.ін., провідника Організації Українських Націоналістів, Степана Банди прем'єр-міністра Ірослава Стецька та інших.

Кінець 1941 р. і увесь 1942 р. - це етап мозольної праці українського революційного підпілля глибоко вросли в ґрунт просторих українських територій. Це етап боротьби за душу українця, за її формування і цинковите переставлення на шлях служіння рідній справі української національної революції в ім'я збереження духових і фізичних сил народу, визволення його з наїданів неволі і створення його Самостійної Соборної Держави.

В цій боротьбі веде перед Організація Українських Націоналістів /ОУН/, створена і названа так на своїм першому конгресі в 1929 р. у протидію тим кволим, квієтистичним, т.зв. демократичним, а в суті речі регресивним, опортуністичним, а то й агентурним, нечисленным, зрештою, і слабим угрупованням в краю і за його межами.

Та не в назвах річ ні в їх моді. Справа в суті українського національного руху, що в своє начало і зміст ставить не імперіалізм, зоологізм, расизм, а боротьбу за своє і других поневолених народів визволення з-під чужої панщини і за самостійні держави цих народів, за волю народам і людині. І готових боротися і гинути за конструктивну програму, організуючи народи, поневолені Сталіном. І ніщо не допоможе сталінським загарбникам пропаганда, що окреслює нас як "українсько-німецьких нацистів". Бандера на власне бажання пішов в німецьку тюрму, щоб вкритися легітимністю /Виходило б, що гестапівський генерал Люке теж на власне бажання пішов на той світ, а навіть така шийка, як командувачий українським фронтом Ч. Ватутін, теж на власне бажання, а не на бажання одного з відділів УПА помадрує з відки більше не вертається/.

Першу свою мету Організація досягнула. Боротьба померла багато жертв із рядів як членства, так і суспільності. Але окупанти - німці і большевики - скоро побачили, що український народ політично з'єднаний і ведений одною відповідною політичною кермою.

Нам давно було ясно, що сама Україна відірвана, без співпраці і боротьби з іншими народами поневолених німецько-радянським імперіалізмом, ледве виб'ється з-під окупації, з другого боку, національно-державницькі цілі інших поневолених народів без координації дій з Україною навряд чи будуть досягнені. Бо сьогодні розчисляємо на одні і те саме: а/ власні сили, б/ організація, співпраця і спільна боротьба з німцями і большевиками, в/ міжнародні ускладнення і зміни.

Ласки ні від кого не сподіваємось.

Цим і даються пояснити факти: а/ перша конференція поневолених народів, та її резолюції 20-21-го листопада 1943 р. /Воля народам! Воля людині!/, б/ постійне магання зв'язатися з представниками поневолених народів для координації дій і обміну тактики революційної боротьби /політично-організаційно-військово-інформаційні напрями/, в/ створення в рамках УПА чужонаціональних /головно підмосковсько-східних/ військово-повстанських формацій і опіка та інструктаж їх.

Московсько-німецька політика батога не була б уяскравлена, коли б не відслідковувати в ній давно приміюваної старої засади кожного окупанта - "дільниці". Ця засада застосована як у міжнародних практиках, так і для

громадянського розкладу.

Ми були свідками несамолюбних знущань над народом, жаху й нужди. Уже в 1942 радійшло до того, що на вулиці Києва не можна було говорити по українськи, бо вислужник росіянин-гестапівень /і, очевидно, винаведист/ за це арештовував. Це саме робив поляк у Львові і Рівному. Німці змушували, а поляки підмовляли мадарські частини переводити нацифікаційні акції над українським населенням аж і т.д. і т.д. На денне світло почали виходити "політики" - маріонети, вислужники і агенти ворога /проф. Кубійович у Львові і згодом його ганебна т.зв. СС-Дивізія Галичина, ред. Штепа в Києві і другі/.

1-го травня 1942 р. Сталін видав свій перший наказ партизанити на тилах німців /сам утік з Москви до Куйбишева/. В Україну звалилася через фронт, десятистами та із залишенців при відступі двісті тисячна орда елементів большевського ринштоку. Люди визуті з найелементарніших засад моралі і чуття, люди-ди! - а звірі. Багато з них повлазило до гестапо і інших німецьких інст. й це були найкровожадніші опримники. Підпали, розстріли, агентура, "разведки", "разработка", провокація, збройні банди "отрядов" - ось хто і що большевизани.

Зараз уряд СРСР обдаровує їх медалями /злобні люди твердять, що ці медалі зроблені з пушок американських консерв.../.

Ми маємо ряд документів і протоколів, як то Берлін нищив нас руками большевицького нквд, яквд і банд. Згадати б тільки жорстокі акції т.зв. нацменських відділів /азійці, бувши полонені/, в яких командний і політичний склад /політруки/ рекрутувалися із старих большевицьких практиків - хіби сам Власов і його нарательні отряди т.зв. РОА на Україні. Маємо дані, як в свою чергу, Москва обробляла чільні місця в абвері на протиукраїнському відтинку, як провокативними діями стягала на українське населення масові розстріли /сто за одного/ і новлі. Згадати б тільки воєвство комуністами-гестапівцями міністра фінанс у Райхскомісаріаті України в Рівному Фукса й його заступника та розтруб до це діло УПА. Після цього в містах Волині розстріляно всіх політв'язнів українських інтелігентів помандрувало за дроти конц-таборів, звідти не не вернулися. Те саме, - воєвство шефа уряду Бауера /заступника і Галицієн Вехтера/. Безпланові, незорганізовані, доривочні, тому і безакти диверсії большевинів по німецьких транспортах і зв'язку мали ключно спровокувати репресії.

Коли йшлося про фізичне і моральне нищення українського революційного народу, Москва і Берлін завжди знаходили спільну мову.

Фронт стояв під Москвою і на Дону. Німці почали мобілізувати торинася історія, коли то українець з ча станув проти українця з у 1914 і 1917 рр. А все для імперіалістичного гарматнього м'яса.

В німецькому записі гвалтував німець сестру і матір того ж таки званого до вермахту українця і мордував його рідню нібито за комуністичні настрої, - большевицький партизан розніс сибірського сифіліса поміж жінками українців-червоноармійців і мордував їх рідні за нібито "ізмєну родини".

Витворилася ситуація, в якій народ опинився під подвійним ярмом: на від Збруча німці і протеговані поляки, на схід німці і протеговані москалі. Ситуація здавалася безвихідною і безперспективною.

Але вихід знайдено, бо народ був зорганізований і здисциплінований, а німців почало бути жораз і т.д.

II. Перший етап УПА/ЛІ.42-II.44/

/піднімецька дійсність/

Властиво, УПА створило саме життя. Старшина доручень висланий на Полісся в II/43 в справі розглянути той надзвичайно придатний терен, зорганізувати і пов'язати окремі повстанські підвідділи, вернувся і позвикував, що такі діли слабі чисельно, та міцні якісно, існують на Поліссі вже від дисто діють. Прямокутник на північ від лінії Ковель-Сарни, частинна українська територія, точніше шматок Полісся, замкнений ім. :Вересть Литовськ - Т. т.д. т.д. т.д. простором в 75 тисяч кв. км, став колись Українським

ної Армії. Терен віновічних лісів, озер, багон, піску, очеретів, солом'яних дахів, диного звіря і птаства. Туди як колись до Запорізької Січі на Дніпрових шав-
нях, почали злітатися люди волі і свободи, в першій мірі такі полішукі.

То ж усі знають Остапа /Начинський/, а у він перший збирав і гуртував полі-
шуків в рої і чоти, витягав з-поміж них енергічніших, вроджених ватажків, - бо
старшин ні підстаршин не було, - уніформував у пофарбоване на-зелено селянське
полотко, продукував дичаки з мори, школив, заправляв, гартував, здобував на німцях
кріси, патрони і гранати, а ними кулемети, гранатомети, піхотні і протипанцерні
гарматні, уніформи, взуття, санітарне приладдя, фураж, консерви. Сам вів їх у біл-
тан довго, поки не ліг від німецької кулі на Полі Слави.

Пролята кров функційних старшин, підстаршин і бійців-повстанців у бою
німецькими імперіалістами, сукцеси перших боїв не пішли на дармо. Вони стали по-
товком до дальшого розгортання і організації відділів, названих в квітні 1943
всім айнськими відділами УПА, стали бойовою сурмою і гаском підняти теро-
ваних німецьким окупантом українських мужів і жінок українського півдня
ду і виключити їх до збройної боротьби.

Весна 1943 р. принесла нам такі підсумки: кількасот відбух боїв і су-
з німцями /понад 600/, опанування /а в літку закріплення/ теренів усього По-
ся і Волині, отже, на південь до т.зв. сональського кордону, тобто до межі Рад-
комісаріату України з Генераль-Губернемен, на сході до Дніпра /без Поділля/,
тільки, -около 300 тисяч кв. км, понад 10 тисяч постійно рейдуючих відділів УПА,
багато здобутого майна і боєприпасів, перехід до нас усієї поліції і "шуман-
шафти", змобілізованих із місцевих українців, разом з їх вирядом, та смерть
свого командира УПА-Північ сотн. Сома, його шефа штабу прр. Гарпуна і ад'ютан-
тор. Сівка під Деражнем дня 13 травня 1943 р. на Полі Слави.

Тут годі розводитися про осяги морального, політичного, пропагандивного
ганізаційного характеру. Вони в загальному, очевидно, були величезні самим
підйому народу і нав'язанням збройної традиції до світних чинів УГА і Ді-
Армії, хоч і мали ці осяги свої негативи у формі шоршого росту УПА в шир-
и глибину.

Німці не встоялися проти нас. Німець воля добрий, але в масі люд-
ки. В маневровці підвідділів не витримує, то ж і в цім "Кляйн-кріг-у-
жав. Партизанка - це симпатії населення, придатний терен, вічний рух
і засночення, спеціальні фази боїв, бої в спеціальних умовах, ін-
відуалізм командування тощо, отже, все це, до чого німецька армія спе-
лена не була. Їх "айнзаци" проти нас були примітивні і кінчалися репресіями
проти населення. Властивий вермахт не радо йшов в ліси проти нас, казучи, що во-
ни фронтові а не протипартизанські частини. Згодом всі ці німецькі відділи -
зондеркомандо, ягдкомандо, сс-и, жандармерія, шуманшафти, нацимени і т.д. навчили
ся як-так з нами воювати, хоч меншими силами як такі до лісу не йшли, а радше
свої операції переводили сотнями і тисячами, при співучасті артилерії, панце-
ної зброї і літаків.

Терену німці легко не здавали. В надії, що вони такі будуть в майбутньому
/по війні/ панамі ситуації, розбудовували широко т.зв. штіцпункти, штіцно
плени точки опору на залізничних станціях, в містах, містечках, фільварках, в
рованих сільських школах тощо, звідкля старалися пенетрувати терен і зада-
ти народ. Точки опору в завзятих, нероз затажних боюх /відтати шляхівки нім-
постачали літаками /тобто т.зв. /нацименські відділи поперетягано до УПА.

В літку 1943 УПА згаданій терен за собою закріпила. Німці замкнулися в
стах і важливих вузлах комунікації. Тим чином вони втратили 75% господарчих
баз на цих теренах. Від 3-5 км ззовні їх місць постоїв шляхи і роздоріжжя кра-
сувалися німецькими остерігавчими написами: "Ахтунг, Партизаненгефар!" -/ Увага,
небезпека партизан!/.

В часі боїв Україна втратила коло 15% спалених німцями сіл згаданої терито-
рії та кількасот вбитих і ранених бійців УПА.

Найбільший удар по населенню завдали німці дня 1.11 1943 р. в м. Волки, на
тиром. Користаючись з того, що більшість поліських відділів УПА була за-
на над р. Прип'ять в боюх з большевицькими бандами /про що згодом/, про що
знали з літакової розвідки та постійної кулеметної і гранатометної
також від населення, - вони ушлянували "генеральний наступ" на насе-

трикутним Ковель-Сарни і по ріці Суч до Рівного. Метою їх було розгромити війська УПА, знищити Кошки /столицю УПА/ і пограбити залеглий в контингенті терек. Для цього вони кинули наприкінці жовтня дві дивізії есесів. Черша посувалася відсю наступу Ковель-Маневичі-Чорторийськ-Кошки-Кілевань-Рівно, обсадивши залізницю Ковель-Сарни, друга відсю Рівне-Тучин-Вербезно-Степань-Кошки-Ківерці, обсадивши ріку Суч до м. Сарни.

Але німці вдарили в порожнє. Команда УПА рішила бою не приймати. За цим промовляли всі закони нашої збройної тактики, з додатком ще, що за плечима ми мали три батальони більшовицькі, які лїтом продерлися з Білоруси в Думанські ліси /м. Думань/. Тут забарикадувалися і стояли нібито /на підступах/ до м. Рівне /фактично із завданням бути одним із посередніх пунктів шляху Білорусь-Карпати/. Їх ми весь час відносно малими силами /дві сотні/ успішно об'юкували: вої постачалися повітряними шляхом зза фронту. Нам було на руку пустити "брума" сорочки на червоні".

Два наші курені продерлися без втрат на північ за залізницю, два курені після закопання і замаскування гармат, один польовий шпиталь, табори та інше, після невдалої переправи одної ночі через р. Горинь під м. Деражня /зникли нашими пороми і брак броду/, перескочили третьої ночі /9.11.43 р./ кілля надцять км повисше через міст, положений самими тами наступаючими німцями, після офензивної переправи міст залишили. Інші поодинокі сотні і чоти, після ряду сутичок з ворожими бойово-стежними штурмовими відділами, перейшли до навалу на місцях, м. т., сотня саперів, зв'язку, кінноти та 2-га сотня старшинська після короткого бою під м. Степань, втративши кількаох юнаків вбитими від бомб та артилерійського обстрілу. 1-ша старшинська сотня зв'язалася боєм з "атрою" "чубаринів", що користаючи нагоди німецького наступу і розб'юкування, ми, вже шукали наших плечей, щоб встроїти в них свій кровавий під. Сотня, лена запасним відділом, що йшов разом у Житомирщину, цей "атряд" розб'ива порохом /6.11.43 р./.

Таким чином німці після 3 годинного бомблення, гарматного та гранатометного обстрілу м. Кошки "здобули", /наш рій мінерів під таким обстрілом міста вицофався, не виконавши завдання висадити мости на р. Стир, хоч був приготований під мостами/.

Всі наші бази /головний шпиталь/ було вчасно вицофано.

Німці обернули Кошки в руїну і груз. Ато з населення не встигли вийти, жінки, діти - тих німці повкидали в вогонь і покололи багнетами до около 600 осіб. Збомблено і спалено електростанцію, млин, моторний завод, стайню з конями внацької сотні кінноти, школи, ресторани-харчівні і т. д. Мало і спорофановано церкву.

Усе населення в пласті нападеного терену солідарно, з майном і худобою несподівано в ліси. Німці нікого майже не стріляли і зі злости били в'язки, стріляли до курей і палили краді доми і в'язки.

Вони розлічені і в "бойовому" піднесенні, півтора тижня товчилися з більшовиками в Думанських лісах, самі не знаючи з ким б'ються: з УПА чи червоними. Тому в густо-часто доходить в цих правічних лісах до того, що кілька годів ні билися поміж собою /вони знали, що багато відділів УПА носили профейні німецькі уніформи і між ними були наймені, що ні німецької мови, ні команди не знали/, а більшовики - поміж собою. Нетунство і артилерія бомбили все, не рахуючись, де чий становина і позиції, які, зрештою, дораз то згніталися намаганнями більшовиків не вийти з лісу і вийти в кут під м. Рівне, але видертися до півночі. Це їм врешті, по тяжких втратах, що їх вони собі завдали самі і німці, вдалося.

Боротьба відділів УПА полягала в самообороні населення України перед окупантами, без огляду на національність, віросповідання і т. д. Як відомо, український народ не має магнатів, капіталістів, буржуїв, як би хотіли цього більшовики. Ця справа у нас упрощена ще із XVI сторіччя, коли остаточно українська верхівка - боярство - асимілювалася в користь росіян, литовців і поляків. Тому й соціально внутрі української нації було все побіне, у нас не було ніякої "боротьби класів". Український народ був і є свідомий того, що соціальна свідомість можлива тільки у власній державі.

Вийшло, отже, про національно-державницьку справу, тому здобуття для нас

власної незалежної держави було найвищою метою визвольної боротьби УПА.

Перед УПА було поставлено завдання: самостійність стратегії й тактики су-проти окупантів, самозахорона народу і звільнення його в революційно-збройний триб, зачаток українських збройних сил, об'єднуюча поневолені народи пропаган-да на платформі спільної боротьби з окупантами, здобування боєприпасів.

З цілей і завдань виходила її тактика бойово-пропагандивних акцій зачин-ного виду, повстансько-партизанських методів.

Захід більшовиків, москвітів, скіфських кімечних поїздів пустила УПА під укус, не витримув ніякої критики: УПА пускала ці поїзди під укус, ба, навіть розорыва-ла залізничні наслідки /Ковель-Сокаль, Ковель-Камінь Копирський, Луцьк-Стоянів, Столин-Сарни-Рівне і т.д., чого до нині більшовики не направили/, оскільки це було потрібне для УПА: не допустити вивозити людей до Німеччини, не допускати до пенетрації терену, здобувати боєприпаси тощо. Для цієї мети спеціально складалося рух поїздів. А, зрештою, проти нього німці обставляли залізничні малярськими, сковадьними, італійськими, націонськими відділами, пильнували і і стежили/по сто м один воєн, по один км бункер, або будка з гніздом куле. Не проти більшовицької диверсії, бо такої в Україні майже не було! Ця обса-ліній, декуди і декуди сильніша то знову слаба, м.ін., давала нам змогу про-гандивно добиратися до цих чужонаціональних частин і провадити серед них днуху роботу. Осягнуто з те, що ці відділи битися з нами не хотили зовсім. То не був випадок, коли німці знали з відтинка Луцьк-Оліка-Рожиче малярський ба-таліон, роззброїли й вивезли його.

Закріплюючи за собою терен, УПА заводила внутрішню адміністрацію. З цієї тою видано ряд розпоряджень господарського, культурного, релігійного хара-

Цікаве було відношення національних меншин до УПА, — поляків і чехів. Ми в загальному, поставилися вороже до українського визвольного руху. Вск-ди з нашого боку з'єднати їх собі, порозумітися, взаємно собі допомагати на-чалися успіхом. Ті непоправні мріїники снів "від моря до моря" мріяли, що ми не тільки переживуть окупантів, але й український народ. Зрештою їм не-мо було доводити посад, упривілейованих чинів, зникати "фольксдойче" і зрештою сил УПА вони почали сильно конспікувати проти нас, і в 1943 р. поляки стали авангардом окупанта проти змагань українського голосний" лозунг звучав: "Ніколи Українцув ренкам гестапо". Після Інської поліції і мушкетерства до нас, вони перебрали це все в сь-аряки вже перд тим/і почали збройно-тероризувати напади на україн-лення. Слово "поляки" стало пострахом для українського села. Це гане-ської нації вислужництво поляків в Україні мало наслідки, що народ в-іаки цілковито вигнав поляків з терену до міст.

З приходом більшовиків поляки продовжують свою попередню політику. По-по ним і по тим боці ліній Керсона пишуть собі поляки новий акт обсадовання.

Одиниці, які до нас прибували і переговорювали, заявляли, що впливу на-земляків не мають, зрештою, казали, поляки внутрі роз'єднані і нема тому з-говорити.

Чехи поставилися зовсім інакше, це було щось більше чим симпатія, це-тісна співпраця, дружба, взаємна допомога.

В тому періоді був один випадок вилому з внутрішнього фронту: Тарас Бо-вель-Буньба зі своєю т.зв. УПРА не в'їзався нав'язати до сумних часів подвій-чованні з 1941 року, а з того зирнаючи в бік німців. Після кількомісячно-воєнськи" і боєвими зароб до чогось путнього домовитися, його курін-брано або розбито /Людвигівщина над Случчу, жовтень, 1943 р./, а він сам по-шов до німців.

Кілька випадків самочинних переговорів деяких низчих командирів з німцями або більшовиками зломані і зліквідовано.

Одним з найбільших успіхів УПА було пропоявання духового б. советсько-по-ського кордону і рознесення на ОУЗ і СУЗ ідей української національної р-ліції оброст і чином. Воно не проходило легко. Німці і наслідком більшови-елементам, прийшли в допомогу /що за парадокс! — сказав би хтось/ не хто і-таки більшовики. Цим разом все у вигляді не агітаторів, розвідників, аген-знаменито вироблених і вишколених банд. Банд, бо кожний їх крок, кожний

і думка були бандитські.

Як уже сказано, покровителем цих "партизан" був сам "геніальний" Сталін, що пустив цю "гармонь нову" 1-го травня 1942 р. грати в німецькому загалі, конк-ретніше, на маршах народів за фронтом. Це його "сталінські діти" - так подвиза-лись і стахановцями, перевиконували норми в мордуваннях, грабежах і провокаціях.

Їхні перші жертви - це були охочі витягати підміновані червоні шмати, встро-млені 1.5 1942 р. десь-не-десь по терені безмежно лісистої Білоруси. У жовтні 1942 р. вони вже були панамі ситуації в Білоруси. А ранньої провесни 1943 р. Їх-ні перші стегні появилися над північним українським етнографічним кордоном ко-рита р. Прип'ять поміж рр. Буг-Дніпро.

Як відомо, більшовики при творенні т. зв. УССР сильно її етнографічно обме-жили, зменшили вдвоє, прилучуючи властиву Донщину, Кубанщину і Крим до РСФСР. на словах і пропаганді вони воз'єднують, на ділі ж таки роз'єднують українськ-і. Коли фронт був в Ізюмі, вони кричали, що йдуть "визволити загалну Ук-і воз'єднати предківські землі Засянна і Забузня: Лемківщину, Перемишльщину, славяну, Холмщину і Підляшшя. Коли ж загарибали Польщу, велично зренілися для цих земель - ба! - дали полякам ще більше, прийнявши за межу з Польщею т. зв. нью Керзона. Тим робом припадає Польщі коло 48 тисяч кв. км української землі /прислава Мудрого, Ростиславичів, короля Данила/.

Насамперед після першої окупації Західної України 1939-41р. більшовики продовжили границю України з Білоруссю: Сорочиничі н. Дніпром-машева-Мухомиди-Скородне-Лу-ченки-Глушківичі по дальшій лінії на захід Радилівичі-Горинь-Хайно-Зарічка-Д-вни-Тур-Шіша. Відняли, отже, від України її землі властивого корита р. Прип'ять і залізничної магістралі Бересть-Литовський-Луїнінець-Мозир-Гомель - коло 30-сяч кв. км/.

Більшовицькою партизанкою кермувала Москва. Для українського відтинка створене т. зв. Українське Партизанське Движение, що його вдохновителями мали ти сьогоднішні претенданти України Хрущов і Коротченко, а виконавцями-команди-ми: Стронан, Федоров, Сабуров, Ковняк, Андреев, Наумов, Дунаев і ін. - отже, вищі і середні штабів.

В загальному ж плані їх було поступово посувати з півночі відтинку рр. Буг-Дніпро й, займаючи українські терени, в липні 1943 ся до Карпат. Карпати мали стати базою для дальших випадів на пів-отже, на Балкани. Цей похід мали їм влекувати: а/агентурно-розвідче-н, б/творення посередніх, допоміжних, укріплених баз на передпідлі, дикі рейди по передпідлі терористично-пропагандивного, шантажного х-г/літаково-десантний і радєвий зв'язок і постачання з вихідних баз, т-та і за-за фронту, де безрадність, слабкість і дурна політика німецького за-

Тим то доля поставила Київ УПАришу заборолом Південної і Середньої Євро-перед кошиком більшовицького, московсько-сталінського збройного імперіалізму.

Останні шматочки, організаційні шматини нашого революційного руху сяга-в той час і були в Бересті Лит., Жиньську Кообрині, Жиньську, Стопині, Мозирі. На-від б. польсько-советського кордону - сильніші, на схід - слабші. Тут треба-ти, що внутрішню смугу в 30-50 км цього кордону /здовж/ совети були висели-українського населення, а поселили всяку мішану масу, що в той спосіб краде-рувати Україну від Західної України. Цю смугу і дотепер вкормують більшови-в цій самій смугі щось обсади-ками і ін. За встановлення цих наших ви-

...праця й організуюча боротьба. Віддали УП-.../загли-робей/буд в постійних боях з німцями, всь-...симпатизували і в усьому допомагали. Це саме в Жиньську, не говорячи про-провінцію-терен, де праця пішла з місця повною царицею. Політику відродився і з ту-гом почав глядіти на Київ і Львів. Алопці і дігната стівали революційних пісень і домагалися побільше пресвидань УПА /"до зброї", "інформатор" тощо/.

Червоні в своєму напорі досягнули по ряді боїв в УПА в червні 1943 р. рево-оріційного українсько-білоруського кордону і Дніпро-бузький канал. Наші-тиснуті німцями по залізничних шляхах Бересть-Володава, Бересть-Ковель-Кообрин і червоними на наш праві фланги, без запітччя і без тактичного-зку, завдяки болотам і озерам р. Прип'ять, відступили в вересні 1943

вийшовши з Чорного лісу, де вже німці почали оточення, зайняв і пограбив Розсі-
вну і Солотвину і всючив в гори в чотирикутник Пасічна-Рафайлова-Делятин-
-Борохта. Після кількох боїв тут з німцями і німецьких бомблень та нових сері-
озних втрат в людях, після спроб вийти з оточення на Закарпатське Ясіня, зни-
щив свою артилерію, зайняв Делятин і видерся в терен Березови-Яблонів. Тут впер-
ше стрінувся з вишкільним курінем УПА "Чорні Чорти" і по програнім бою, втра-
тивши вбитим свого заступника, політрука генерала Руднева /документи його в на-
нас/, розчленувався і способом підвідділів вивтікав, звідки приїшов.

Так скінчилася партизанська експансія Ковпака на Балкани.

В ході погоні за Ковпаком німці спалили не одно українське село і вистрі-
ляли чимало людей з населення.

Рейд Ковпака на Галичину, хоч би такою кількістю як 4 тисячі, загрожував
ненням народу під потрійний чобіт німецько-польсько-більшовицького насиль-
ства.

Українське громадянство з обуренням слідкувало перебіг цих подій і в
від революційного табору ринучих протизаходів.

Наказом Гол. Команди УПА від 15.7 1943 р. створено т. зв. Українську Нар.
Самоборону /УНС/, а коли німці зараз же збройно проти неї zareагували, пер-
шо на рейки УПА-Захід.

Осінь 1943 р. позначилася діями відділів УПА в усій Західній Україні /ПЗУ
і ЗУЗ/ та Правобережжі /ОСУЗ/.

Перший етап УПА у піднімецькій дійсності був характеристичний боями: а
а/з німцями, б/з большевицькою партизанкою.

III. Другий етап УПА /III.44 - VII.44/

/обабіч фронту/

Німці відступали, не можна сказати в неладі, навпаки, планово. Все ж, навіть
такий організований відступ сотисячних армій давав колосальні можливості
для цього зоклада революційної боротьби повновладного народу. Рухом
революційний рух взявся цілою напругою з
совєтської дійсності і переходу фронту. УПА, зокре-
висунули собі гасло: здобути якнайбільше боєприпасів
окальних відділів, діючих в рамках УПА. Задля цього був
план переходу фронту і здобування боєприпасів: форма і
ків, магазинування тощо. План здійснено надсподівано добре.

Фронт зупинився в березні 1944 р. й устатилізувався на лінії
сяців на загальній лінії Радавці-Коломия-р. Стрипа-Луцьк-Новель-р.
отже, в непористь загальної мамої справи перерівав українські землі
і чинив спустошення обабіч своєї смуги.

Наслідком устатилізування фронту був циний
кінчення першого, 16-тисячного, 16-тимісячного,
УПА, а започаткував етап другий.

На захід від фронту опинилася частина
фронтонею полоса шириною коло 80 км і довжи-
ною була... /Перед тим фро...

Імчасно ударами по німцях здобувалося не раз назкові кількості й якості припасів.

Оживилася також більшовицька партизанка. Лукаш з 2 тисячами партизанів прорвався через фронт і верхами Карпат до Майданських лісів/Сколе-Турка, 20.5 1944р. і осадився на Паранці. Німці його зовсім не чіпали, навпаки, вдаряли по шечах нашим на підходах до Майданських лісів. Червоні дуже грабили, робили харчові преміси і вели розвідку. По 6-ти тижнях боїв викинуто їх. Вони забралися в Словаччину, де згодом словаки їхню банду розігнали.

Гімназ групу червоних з 500 людей, що вдерлася 21.4 1944 р. до Чорного лісу, розбито і розігнано, та для 10.6 1944 р. ліс від неї очищено, при чому здобуто чималі трофеї.

Також сама доля стрінула більшовицькі банди в Брідчині, Радеківщині, Сокальщині, Сам'яничині, Равдині та Жворівщині. Північно-лівівськими лісами вони нагалялися передістатися в любинський дистрикт /Вилгорайські ліси/, зустрітися з польськими відділами "Армії Крайової" і шакувати нас ще з цього відтинка. Більші бої з цими бандами проходили в Равдині на т.зв. Полігоні /лісистої кутині Гави Гуська-Жворів-Жовква, виселений зовсім з населення перший раз вистави в 1940 р., а потім німцями 1943 р.

Розвиток подій вдарив, як сонячний удар, на "горонце умисли" поляків. Вони погодилися єдність боротьби спільно з Москвою, тим не менше це не перешкоджувало їм далі триматися німецької спідниці. Від провоси 1944р. ми є свідками активної зації поляків в Галичині, як колись на Волині. Почали ходити разом з німцями облави, стріляти безжально українців на вулицях Львова, і все те, чим поляки хітано-растеристичні, а що так дуже нагадує не зрілу політику, розум, застанову, але верії студентів в період по "нормалізації", виявилися і тепер.

Як відомо, німці в 1942 р. силою виселили українців з Томашівщини, Вилгорни і Замойщини, щоб зробити місце для поляків, яких повинидали зі Львівська і Знам'янини. Тут наділими їх спеціальними привілеями фольксдойчерів. Українців змуто до лінії Чесанів-Нароць-Ричиць-р.Гучва до Грабівець, 27 км на захід

уважати і дуже сильних для УПА. Договорюватися, та й долі, дтоса-пильний шпартури поляки ніяк не хотіли. Північ нема УХ збройної ліній томашівський відтинком довжиною 120 км став тереном загальної підпільних відділів з УПА протягом півроку. Крім цього, вони зор-афно-терористичні акції проти українства на Колмишині і Підляській сносав, Колиж, Віла Підліська/.

З весною 1944 р. ми є свідками спільних дій /хто повірив би/ німців і АК і АЛ /Армія Людова/ з більшовицькими бандами. Перед, бачили вони москалі, яких полили, стали безвольним знаряддям.

УПА обмежувалася проти тих п'яти польсько-більшовицьких загальної дефензивної оборонно-відпирними випадками рідкісних, що сформалися населення й доби такі якось цих поляків уговинати. Во не у існування і боротьбу смугу глибиною 30 км, а то і більше і вирізати зм. Історія була б, може, і далі тягнулася, але спаленою смугою воїнство УПА-біт бар'єр часу, простору, зв'язків, довозу того, а надівсе дали українським робом. Не зруки і навчили його боронитися.

І як тільки поляки не мали зм. вважати, те, що не були кривими власнимими. У 1941/42 до вдарилося по поляках-вислених переселенців-вислужників.

Українського народу, і те о. Боротьба жорстока. Ініціативу в її прок /дальн/ проти себе малося табір, що не їд дахадіне, повом, збкі з їзди, збільшючи йдучи по ірмі. Ей-ліс і додому. Німецька п... бчам вся допомогою учав... карам в народ і ку. По... евідної патавлені під... ицькі ліси фо... . Літ

значить, їм треба було згвалтувати, а близьку забрати.
Ціх речей описати не дасться, поки далі тягнеться така сама дійсність і по-
ще не перейшла в кошмарний сон, як у того автора "Проклятих років":

"Хто знав, хто вів смертям і стратам шк?"

Де фільм, який нам би показав би голод,

Отой проклятий 33-тій рік?

Який співець, поему склав про хомод

Чи розповів, як то людей в нас втік

Крутив і чавив пролетарський молот?

В скільких кров'ях купали той герб,

Жнива справляв на людські живі сери?"

Концентрація фронтових військ і сильна обсада запліли військами НКВД і ар-
мійськими адміністраціями, партії, німці призначеними для всієї України правобіч Дні-
пра, - а що важливіше накониченням тихпаратів /вони йшли в сотки тисяч
в Україні для того, щоб ними зараз же накривати підбиті терени Європи, - на-
чайно сильно наситили терен більшовицькою наволоччю, що дало більшовикам
цупко прибрати Україну до рук і сильно вдарити по народі, революційно-визв-
му рухові та відділах УПА. Це ж були самі перемоги чужа над німцями, міжнародні
дипломатичні успіхи Москви, словом, марш на підбій Європи, а, може і світа...

Большевики кидали порівняно колосальні сили проти нас. Вилучили всіх муш-
від 16-55 р. життя, які залишилися на нелегальному становищі. Впихалися агентура
в нутро революційного руху і частин, кидали проти УПА найкращі і найвирішні-
сячі війська, модерно озброєні авіацією, артилерією, танкерами.

Образом нагінки, жорстокости, прагнення здушити революційні прояви і во-
час того, як вони не рахувалися із своїми жертвами в людях і матеріалі, хат
служить їх акція на Крем'янецьчину і біг одного з об'єднань УПА під с. Турби
в ніч 24.квітня 1944 р. Большевики силою 30-ти тисяч військ оточили і замки
полюсу терену Крем'янецьких лісів. Протягом кількох днів їм вдалося
дальше в лісі під с. Турби ціле з'єднання УПА і змусити до бою. Б.ц.